

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ
ФАКУЛЬТЕТУ ПСИХОЛОГІЇ, СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ КИЇВСЬКОГО СТОЛИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛА СТРАДА – УКРАЇНА»

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції молодих учених
**ДОПОМОГА В ЧАСИ КРИЗИ: СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ КОНСУЛЬТУВАННЯ
ТА ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ І ДОРΟΣЛИХ**

27 травня 2026 року, м. Київ

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ
МОВЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ СИНОНІМІЇ) У ДІТЕЙ З РОЗЛАДОМ
ДЕФІЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНОСТІ**

Хомик Тетяна, Кривонос Катерина.....185

**ОСОБЛИВОСТІ СФОРМОВАНOSTI НАВИЧКИ РОЗУМІННЯ
ПРОЧИТАНОГО ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З
ДИСЛЕКСІЄЮ**

Хомик Тетяна, Позднякова Майя.....188

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ
СФОРМОВАНOSTI АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ З
МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ**

Хомик Тетяна, Полосіна Єва.....191

СЕКТОРАЛЬНА ДИСКУСІЯ 3.

**ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВІД
МЕТОДОЛОГІЇ ДО ІНТЕРВЕНЦІЙ І ТЕХНОЛОГІЙ ПІДТРИМКИ**

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КАПІТАЛУ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ
РІВНЕМ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Андрієвська Катерина.....195

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ
ДОРΟΣЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Власенко Ольга.....197

**ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКСІОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ МОЛОДІ
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Волошина Валентина, Конончук Анастасія.....200

**ПСИХОСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІВ ДО
САМООСВІТИ**

Довгоруk Валерія, Лозова Ольга.....203

**ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОГНІТИВНИХ І ЕМОЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ
СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ**

Зінченко Олександр, Коткова Діана.....205

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Калюжна Євгенія, Скородумова Анна.....207

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС І РЕСУРС ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Кіяшко Ольга.....210

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА

Коваль Ірина.....213

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ІТ-ФАХІВЦІВ ЯК СПЕЦИФІЧНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ГРУПИ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ КРИЗИ

Ларкін Віталій.....216

ПСИХОСЕМАНТИЧНІ ОЗНАКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Лозова Ольга, Буцанова Дарина.....218

ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

Лукомська Світлана, Авраменко Катерина.....220

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ РАДИКАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ВІД ТРИВОГИ ДО АДАПТАЦІЇ

Лукомська Світлана, Нізамієва Ірина.....222

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ КІБЕРБУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Лукомська Світлана, Ніколенко Анастасія.....223

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕПРЕСИВНИХ ПРОЯВІВ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матвієнко Лариса, Лінкіна Єлизавета.....227

ТРАТЕГІЇ КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ПІДТРИМКИ В ПЕРІОД КРИЗИ РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Музиченко Ірина, Леонтєєва Олена.....229

СТРАХИ У ДОРОСЛОМУ ВІЦІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Музиченко Ірина, Павленко Марина.....231

О. М. Лозова, м. Київ

o.lozova@kubg.edu.ua

Д. Є. Буцанова, м. Київ

dybutsanova.fpsrso25m@kubg.edu.ua

ПСИХОСЕМАНТИЧНІ ОЗНАКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність. Правосвідомість є фундаментальним компонентом соціального життя, на якому ґрунтуються правові норми та регуляція взаємодії людей у державі. Вона доповнює формальні закони, регламентуючи ті аспекти поведінки, які визначають правомірність вчинків у повсякденному житті та забезпечують стабільність суспільства у кризові періоди. Актуальність дослідження правосвідомості підлітків в умовах воєнного стану зумовлена глибокими суспільними зрушеннями, що відбуваються в Україні. Воєнний стан, зміна безпекового середовища та інформаційна перенасиченість створюють нові виклики для формування правових орієнтирів молоді. Психосемантичний підхід у цьому контексті дозволяє виявити глибинні категоріальні структури свідомості, які відображають суб'єктивне сприйняття правової реальності та визначають стратегії саморегуляції підлітків. Підлітковий вік є сензитивним періодом для такої трансформації, оскільки саме зараз відбувається перехід від зовнішнього когнітивного контролю до внутрішньої системи переконань.

Мета. Теоретичне та емпіричне дослідження психосемантичних характеристик правосвідомості підлітків та виявлення ознак її трансформації в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне осмислення правосвідомості в онтогенезі спирається на класичні концепції морального та когнітивного розвитку, зокрема праці Л. Кольберга щодо стадій моральних суджень та Ж. Піаже щодо формування когнітивних структур. Важливе значення мають дослідження Е. Еріксона, які акцентують на кризах ідентичності, що тісно переплітаються з процесами правової соціалізації. Психосемантичний аспект проблеми, як моделювання індивідуальних систем значень, ґрунтовно розглядається у роботах О. Лозової та А. Возович. Сучасний контекст трансформації правових уявлень в умовах соціальних змін також досліджували Н. Савелюк, Л. Ясюкова, І. Сохан та А. Штанько, звертаючи увагу на роль ціннісних орієнтирів у регуляції поведінки особистості.

Емпіричне дослідження, проведене за участю 101 підлітка віком 14-17 років, дозволило прослідкувати трансформацію їхньої правосвідомості. За допомогою методу семантичного диференціалу ми порівняли отримані дані з дослідженням А. Возович «Психологічні особливості формування правосвідомості студентів коледжів» (2017 р.) та встановили, що на сьогоднішній день, найбільш значущими поняттями для сучасної молоді є «гідність» та «справедливість», що порівняно з попередніми даними свідчить про зміщення акцентів з формального дотримання норм на етичну складову правовідносин. Аналіз суб'єктивних відстаней підтвердив практичну

тотожність понять «право» та «справедливість», що вказує на високий рівень очікувань щодо гуманістичної функції законодавства. Водночас стимул «злочин» наділяється семантико-перцептивними універсаліями «темний» та «хаотичний», проте спостерігається певне зниження емоційної гостроти його сприйняття, що може бути ознакою адаптації до умов постійної загрози.

Трансформаційні ознаки правосвідомості проявляються також у зміні чинників правової соціалізації. За результатами анкетування, домінуючу роль відіграє інформаційний простір та родинне виховання, тоді як вплив загальноосвітньої школи дещо знизився. Важливим індикатором є підвищення суб'єктивної значущості Конституції України як головного інституту формування правових норм.

Висновки. Таким чином, правосвідомість підлітків в умовах воєнного стану демонструє динамічність і перехід до особистісно орієнтованого сприйняття права. Вивчення цих психосемантичних особливостей дає змогу краще зрозуміти механізми адаптації молоді до соціальних змін та прогнозувати тенденції формування громадянського суспільства в майбутньому. Це підтверджує необхідність подальшого аналізу впливу соціокультурного та безпекового контексту на розвиток правової культури особистості.

Список використаних джерел

- Возович, А. Р. (2017). *Психологічні особливості формування правосвідомості студентів коледжів* (Дис. канд. психол. наук). Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Горбань, Г. О. (2015). *Вікова психологія: періодизація вікового розвитку*. ЗНУ. <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/25036/1/0060720.pdf>
- Лозова, О. М. (2022). *Психосемантика смислових трансформацій у метафоричному мовленні*. СПОЛОМ.
- Савелюк, Н. М. (2008). *Психосемантичні особливості громадянської свідомості студентської молоді* (Дис. канд. психол. наук). Київ.
- Штанько, А. О. (2009). Правосвідомість та її роль у формуванні правової поведінки. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*, (43), 144–152.